

Trwałość liryki. Pieśń polska po Szymanowskim

Gatunek pieśni solowej, choć często postrzegany jako dziedzictwo romantyzmu, nigdy całkiem nie utracił swej żywotności ani ekspresyjnego potencjału, co szczególnie wyraźnie uwiadacza się w muzyce polskiej ostatnich dziesięcioleci. Niniejszy projekt koncentruje się na polskiej pieśni solowej po roku 1937 – po dacie granicznej wyznaczonej śmiercią Karola Szymanowskiego, współtwórcy – obok Chopina, Moniuszki i Karłowicza – „DNA” polskiej tradycji pieśniowej. Celem badań jest określenie współczesnego oblicza polskiej pieśni, jej tożsamości i więzi z tradycją oraz ukazanie złożoności badanego zjawiska na możliwie szerokim materiale i przez pryzmat idei liryzmu. Projekt wyrasta z przekonania, że pieśń – jako przestrzeń tego, co prywatne i intymne – pozwala dostrzec bardziej osobistą twarz twórcy, a niekiedy nawet jego „drugie ja”.

Zakres przedsięwzięcia, będącego pierwszą próbą całościowego spojrzenia na tytułową problematykę, obejmuje dokumentację i analizę obszernego korpusu pieśni solowych w różnych wersjach obsadowych: na głos z fortepianem, zespołem kameralnym, orkiestrą lub elektroniką. Znaczna część tych utworów, mimo wysokiej wartości artystycznej, nie była dotąd przedmiotem badań naukowych, innych zaś nie rozpatrywano w szerszym kontekście – w zestawieniu z pieśniami powstałymi w tym samym miejscu i czasie. Co więcej, współczesny polski repertuar pieśniowy pozostaje niemal nieobecny w międzynarodowej refleksji naukowej poświęconej relacjom słowno-muzycznym. Tymczasem dla wielu polskich kompozytorów aktywnych w omawianym okresie – m.in. Tadeusza Bairda, Floriana Dąbrowskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego, Eugeniusza Knapika, Witolda Lutosławskiego, Piotra Mossa, Romualda Twardowskiego i Marty Ptaszyńskiej – pieśń stanowi istotne medium wypowiedzi artystycznej oraz ważny składnik twórczej tożsamości.

Nowatorstwo projektu wynika więc po pierwsze z samego przedmiotu badań, który nie został wciąż właściwie rozpoznany, a po drugie – z oryginalnego ujęcia metodologicznego, łączącego najnowsze narzędzia z pogranicza muzykologii i literaturoznawstwa. Zastosowany autorski model problemowo-selektywny pozwala zbudować całościowy obraz zjawiska w sposób mozaikowy – poprzez kolejne „zbliżenia”, czyli analizy utworów reprezentujących najważniejsze kręgi poetyckiej inspiracji. Kręgom tym, zidentyfikowanym w ramach badań wstępnych, patronują następujące tytuły: *Cantus antiqui. Safona i inni*; „*Miłość jest wieżą...*”. *W orbicie Shakespeare’a*; „*Przyjacielu wielu dali...*”. *Fenomen Rilkego*; *Krajobraz polski*; *W kręgu poezji francuskiej*; *Pieśni miłości i rozstania* oraz *W stronę egzotyki i Orientu*. Takie ujęcie umożliwia zestawianie obok siebie dzieł, które w innych okolicznościach nie stałyby się przedmiotem wspólnej refleksji – np. *Pieśni Safony* (1967) Piotra Perkowskiego i *Ód safickich* (1985) Marka Stachowskiego, *Trzech sonetów do Orfeusza* (1952) Romana Palestra i *Dwóch sonetów do Orfeusza* (1980–81) Marty Ptaszyńskiej, czy *Erotyków* (1961) Tadeusza Bairda i *Czterech liryków miłosnych* (1994) Marcela Chyrzyńskiego. Rozważania nad poszczególnymi tendencjami poprzedzi panoramiczne spojrzenie na badany repertuar, a zwieńczy je refleksja nad kategorią cyklu oraz nad tradycyjnym i współczesnym obliczem gatunku.

Plan badań obejmuje trzy etapy: rozpoznanie pola badawczego i dokumentację, analizę i interpretację wybranych utworów oraz syntezę i upowszechnianie wyników. Spodziewane rezultaty to: katalog pieśni polskich powstałych po roku 1937 udostępniony w otwartym repozytorium RepOD; trzy artykuły w języku angielskim złożone do tomów pokonferencyjnych lub czasopism o istotnej randze; polskojęzyczna monografia gotowa do publikacji i odzwierciedlająca pełne wyniki badań; oraz cztery prezentacje konferencyjne. Ważnym, choć mniej uchwytnym efektem projektu będzie popularyzacja badanego repertuaru w kraju i za granicą.